

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عشق و محبت
در
نهیج البلاغه و مثنوی

فاطمه السادات منتظری

انتشارات نو شناخت

سرشناسه	: منتظری، فاطمه السادات، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور	: عشق و محبت در نهج البلاغه و مثنوی / فاطمه السادات منتظری.
مشخصات نشر	: تهران: نوشناخت، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۸۳۶۶-۳۰-۳
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۱۳.
موضوع	: علی بن ابی‌طالب(ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه -- عشق
موضوع	: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Love
موضوع	: علی بن ابی‌طالب(ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه -- نقد و تفسیر
موضوع	: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Criticism and interpretation
موضوع	: مولوی، جلال‌الدین محمد بن محمد، ۶۰۴ - ۶۷۲ ق. مثنوی -- عشق
موضوع	: Mowlavi, Jalaloddin Mohammad ibn Mohammad, 1207 - 1273 . Masnavi -- Love
موضوع	: مولوی، جلال‌الدین محمد بن محمد، ۶۰۴ - ۶۷۲ ق. مثنوی -- نقد و تفسیر
موضوع	: Mowlavi, Jalaloddin Muhammad ibn Muhammad, 1207-1273 . Masnavi-- Criticism and interpretation
موضوع	: عشق -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Love -- Religious aspects -- Islam
موضوع	: عشق در ادبیات
موضوع	: Love in literature
رده‌بندی کنگره	: BP۳۸/۰۹
رده‌بندی دیوبی	: ۲۹۷/۹۵۱۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۷۳۸۳۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

عشق و محبت در نهج البلاغه و مثنوی

فاطمه السادات منتظری

ویراستار فنی و صفحه‌آرا: محمدجواد خلیق‌فرد

ناشر: انتشارات نوشناخت

چاپ نخست: خرداد ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۵۵,۰۰۰ تومان

حق چاپ و نشر محفوظ است.

انتشارات نوشناخت

۰۹۲۲۱۵۰۸۷۳۴

۰۹۳۸۹۵۱۵۹۹۳

www.noshenakht.com

info@noshenakht.com

۷	پیشگفتار.....
۹	مقدمه.....

فصل اول: کلیات

۱۷	معناشناسی عشق.....
۱۷	تعریف عشق.....
۱۷	ریشه واژه عشق.....
۲۰	انواع عشق.....
۲۱	عشق در ادیان.....
۲۱	ادیان ابتدایی.....
۲۱	ادیان قدیم.....
۲۲	ادیان هند.....
۲۳	افلاطون.....
۲۴	یهود.....
۲۶	مسیحیت.....
۲۸	آگوستین.....
۲۸	در قرآن.....
۲۹	حب مقدس.....
۳۰	حب نامقدس.....
۳۱	در روایات اسلامی.....
۳۲	عشق از دیدگاه عرفا.....

فصل دوم: محبت در نهج البلاغه

۴۱	حضرت امیرمؤمنان امام علی (ع).....
۴۴	محبت در دیدگاه امیرمؤمنان امام علی (ع).....
۴۵	جایگاه محبت در اسلام.....
۴۶	محبت به خدا (تبارک و تعالی).....
۵۱	آثار استقامت بر محبت خدا.....
۵۸	محبت خدا به بنده.....
۶۷	محبت به اولیای خدا.....
۷۲	محبت به مردم.....
۸۵	متعلقات محبت.....
۹۰	نکوهش محبت به دنیا.....

۹۷	 اهمیت محبت
۱۰۰	 نتیجه‌گیری

فصل سوم: محبت در مثنوی

۱۰۵	 جلال‌الدین محمد بلخی
۱۰۷	 عشق و محبت در کلام مولانا
۱۰۹	 عشق الهی از دیدگاه مولانا
۱۲۰	 تأثیرات عشق در دیدگاه مولانا
۱۵۸	 عشق مجازی از دیدگاه مولانا
۱۶۷	 مراتب عشق از دیدگاه مولانا
۱۷۴	 تفسیر عشق از دیدگاه مولانا
۱۹۵	 نتیجه‌گیری

فصل چهارم: مقایسه محبت در نهج البلاغه و مثنوی

۲۰۲	 مقایسه محبت در نهج البلاغه و مثنوی
۲۰۳	 مقایسه تطبیقی کلام امیرمؤمنان امام علی (ع) با مولانا
۲۰۹	 نتیجه‌گیری
۲۱۲	 فهرست منابع

پیشگفتار

محبت و عشق از مقوله‌هایی‌اند که در منابع زیادی مورد توجه قرار گرفته‌اند و پرداختن به آنها عموماً با توجه به خاستگاه آنها، یعنی قلب (مرکز احساسات، عواطف و هیجانات) صورت گرفته است. البته برخی از منابع پیش از نهج‌البلاغه مانند ضیافت افلاتون این مقوله قلبی را با عنایت به عقل مورد بررسی قرار داده است. البته در هر دو بررسی یافته‌های عقل از محبت و عشق مطرح می‌شوند اما توجه به خاستگاه آنها در نحوه بیان اثرگذار است. وقتی با توجه به عقل این دو مقوله را بررسی می‌کنیم عقل به عنوان یک سوژه قابل تحقیق در نظر گرفته می‌شود اما در بررسی مربوط به خاستگاه قلبی، این دو مقوله دو حالت احساسی دارند که در آدمیان به ظهور می‌رسند. نهج‌البلاغه در واقع به پژوهش درباره این مقوله پرداخته و زمینه، عوامل، آثار و موانع آنها را بررسی قرار داده و حتماً به تأثیر مثبت و منفی آنها در معرفت‌شناسی پرداخته و ثمرات و تبعات آنها را آشکار کرده است. از دید این کتاب عشق به طور کلی دید انسان نسبت به همه هستی را عوض می‌کند و انسان را وارد فضای جدیدی از جهان‌نگری می‌کند که می‌تواند مثبت باشد یا منفی. البته محبت در این زمینه می‌تواند آثار مثبتی در حوزه‌های مختلف داشته باشد و زندگی با وجود آن می‌تواند از لطافت و طراوت و انگیزه بالانگیزی برخوردار باشد.

مثنوی نیز کم‌وبیش از این روند طبیعت کرده البته با رویکرد روان‌شناختی بیش‌تر از نهج‌البلاغه؛ به این معنا که در این کتاب توجه به خاستگاه آن در بررسی و تحلیل به مراتب بیش‌تر از نهج‌البلاغه است، گو اینکه نهج‌البلاغه محبت و عشق را از زاویه عقل و استدلال مورد بررسی قرار می‌دهد اما این دو مقوله در مثنوی از زاویه عقل ولی با عنایت به خاستگاه قلبی آن بررسی شده است.

با وجود اینها هر دو کتاب وجود محبت و عشق را ضرورت زندگی می‌دانند و در عین حال هر دو منبع عشق را فراتر از عقل می‌دانند، ولی به نظر می‌رسد محبت امری عام و عشق عارضی خاص است.

درباره این دو مقوله آثاری نوشته شده است. اثر حاضر هم یکی از منابعی است که شاگرد سابقم سرکار خانم منتظری به بررسی این دو موضوع در دو کتاب سترگ نهج‌البلاغه و مثنوی پرداخته است. البته ایشان نیک می‌دانند که جایگاه علمی و معنوی این اثر یکسان نیستند اما

درواقع به این امر متفطن بودند که مولوی بارها و بارها نهج/البلاغه را مورد عنایت قرار داده و از آن بهره‌ها برده است. در حقیقت مثنوی مولانا منعکس‌کننده برخی از نظرات امام علی^(ع) و نهج/البلاغه بوده و به توضیح آنها پرداخته است. البته جاهایی که مولوی از علی^(ع) سخن می‌گوید به تصریح از آن حضرت نام می‌برد و به تبیین و توضیح فضایل آن حضرت می‌پردازد و امام علی^(ع) را صحابه‌ای می‌داند که جز با پیامبر با هیچ‌کسی قابل مقایسه نیست اما در پرداختن به بیانات نهج/البلاغه به کنایه قناعت می‌کند.

در پایان از سرکارخانم منتظری سپاسگزاری می‌کنم که در دوره کارشناسی ارشد به این دو کتاب عطف توجه کرده و در راه معرفی آنها به در تبیین عشق و محبت در این منابع گام برداشته و زمینه را برای کارهای بعد و تکمیلی فراهم کرده است. از خداوند منان خواهان آنم که به او توان بیش‌تری عنایت کند تا بتواند در این راه کارهای بیش‌تر و جدی‌تر و عمیق‌تری انجام دهند و در راه آموزه‌های این منابع پایدار و پایمند باشد.

بخشعلی قنبری

تأبستان ۱۴۰۰